

Име – Сандра Алек

Арсеније Стојановић, највећи неимар старог Горажда, онај чије су куће чврсто стајале на својим темељима и пркосиле високим аустроугарским зградама, дочекао је пред крај свог живота, када га више ни руке, ни кичма, ни ноге нису слушале, да му син и снаха купују цигаре.

Арсеније Стојановић, познати дунђер, који је имао неколико заната у својим рукама и њима у најтежим временима хранио и облачио жену и осморо дјеце, умро је без свог цвоњка у цепу.

Арсеније Стојановић, хитри конобар, који је у хотелу „Дрина“ пропио исто онолико пара, колико би дошло у кућу да се прехрани њих десеторо, сада је чекао да му неко наспе ракију у чокањче.

Син му је замјерао, али Стари, како су укућани звали Арсенија, није хтио Титове пензије. Тито је био његов љути непријатељ јер му је узео кућу и земљу за неку народну фабрику, отјерао му је краља, а дрзнуо се и на његову крсну славу, Св. Ђорђа. Џаба су му говорили да је он то зарадио и да то није Титова пензија, него његова, крваво зарађена, Арсеније је одлучио да умре онако како је он хтио.

Или онако како је Бог хтио. На дан Св. Јована, онај који је на својим рукама крстио педесет и четири главе Шекарића, са којима их је још Стојан родоначелник окумио, прије него што ће намучену душу предати Господу

и напокон загрлити сина, који се преселио на онај свијет са својих нејаких тринаест година, позвао је свог јединца, да му нешто каже пред тај вјечити одлазак.

Иако, Арсеније, већ годинама у цепу није имао другог динара до оног који би му удјелили син или снаха, сви помислише да ће сад Стари открити како негдје има закопан ћуп са златницима. Али, тог светог дана, у којем се слави Претеча и Крститељ Исуса Христа, Св. Јован, давне 1980. године, Арсеније Стојановић, већ увелико у самртном бунилу, овако им рече:

„Ја умирем, али ни онај пас неће још дуго... Ето, и њега за мном. Краљ ће се вратити... а ти дјетету име да даш по нашем краљу...” То рече и испусти душу.

Јела, Арсенијева жена, или Стара, како ју је звао муж, да тог дана није била у болници и борила се за своју душу, вјероватно би пустила крик из груди и по кући би се разлегао дуг јаук: Кукуууууу... Кукуууууу... Али умјесто њеног јаука, зачуо се писак и плач дјетета са горњег спрата куће. Истог оног дјетета које се родило прије свега петнаест дана и које је самим својим рођењем понијело и проклетство, и благослов породице Стојановић на својим нејаким плећима.

Био је хладан јануарски дан. Зима је резала по рукама и образима као онај оштри нож у рукама дјететовог оца док гули кожу са јагњета. Око њега божија идила. Дрвеће се обукло у бијело, гране му отежале под сњежним украсом, дјеца се играју и припомажу му док он у мислима иде ка фочанској болници гдје му жена управо рађа, може бити, прво женско дијете. Све је онако како би требало бити, да се достојно дочека сутрашњи Божић.

Запаравши вјештом руком јагњећи трбух, он, онако преко рамена, викну старој мајци да му донесе лонац за цријева. У тај мах, цријева се расплетоше ко нити Суђаја, а утороба му паде пред ноге – указа му се мртво јагње. Мрак му паде на очи.

Мрки мрак помрачио је бијели дан у Горажду те зиме Господње док је крвавим рукама скидао капу с главе, ноге му клецнуше и он паде на кољена. Да му није било оне мушке дјеце која су му се мотала око ногу, тачно би зајаукао из свег гласа. Ово је био први пут у животу да је за Божић купио женско јагње. Човјек му се клео да није бременита!

Зачу се врисак.

Јела се оклизнула и са лонцем у рукама пала на лед. Да онај стари црвени лонац са бијелим туфнама није одскакао по ледини ко Сњешков шешир отргнут му олујним вјетром са главе, можда би се и чуо звук пуцања бабиног кука. Можда би неко чуо и тихи Арсенијев јаук пред старим шпоретом.

Страшан бол који му је заувјек паралисао кичму, зауставио му је десну ногу у покушају да се прекрсти преко друге и укочио десну руку са главњом у шакама док је ватра помамно јарцала својим језцима ка његовом блиједом лицу унакаженом од бола. Пакао у кући Стојановића пред рождество Христово.

Дјеца већ узнемирена очевим изразом лица и клечањем у црвеном снијегу, разлетише се по дворишту да припомогну баби која је тихо јаукала. Оно треће, женско дијете, које се управо родило у фочанској болници није хтјело да плаче. Мајка је избезумљено буљила час у наопачке изврнуто дијете у рукама бабице, час у доктора,

вичући: „Што не плаче?! Што не плаче?!“ Дуго се ништа није чуло тог јутра у фочанској болници, осим нервозног лупкања бабице по бебиној стражњици.

„Не дирај је! Не мичи је!“ — загрмио је глас дјететовог оца док је крвавих руку и кољена ишао ка оној коју је волио највише на свијету. Она је за њега била света и једна од оних реченица која је остала иза њега, да се памти међу том истом дјецом, била је: „Богородица, па моја мајка.“

„Мајко, можеш ли се помјерати?“ — упитао је забринуто.

Болећивим погледом, као код рањене срне, Јела је само тихо јаукала.

„Драгане, иди зови ђеда да вам помогне да завршите јагње. Ти, Владане, мораш ми помоћи да безбједно смјестимо бабу у ауто, па да је возим за Фочу. Ово није добро.“

„Тата, тата, ђед лежи крај шпорета, не може да устане!“

Бадњи дан, Свети дан, дан пред рождество Христово. Бијели дан у којем је постило и старо, и младо у кући Стојановића би окупан црвеном крвцом. Јагњетовом крвљу, бабином крвљу, ђедовом крвљу, женином крвљу.

„Гријех, гријех сам навукао на кућу са овом бременитом овцом.... Нека нам је Бог у помоћи...“ — понављао је у себи дјететов отац док је смјештао Старог на кревет и касније своју мајку у ауто.

У фочанској болници, његова жена је плакала. Нико јој није долазио у посјету. Нико се није радовао. Ни она се више није радовала. Никога није било да је

загрли, ни мужа, ни дјеце, ни свекра, ни свекрве, ни кога...

На крају се појавио он, дјететов отац, блиједог, мртвачког израза лица и крвавих кољена.

Успут је сазнао да је добио ћерку.

Жена је била толико узрјујана и повријеђена да није ни примјетила како јој човјек изгледа. У ствари, није ни жељела да га гледа. Оштро га погледавши искоса, љутито је промрсила:

„Љут си јер сам ти родила женско дијете, је ли то? Зато те нема?“

Он је гледао одсутног погледа, покушавајући да сабије у тај један дан све оно што је доживио у претходних пар сати. Покушавао је да том новом животу, том зрачку свијетла допусти да пробије мрак који му је заробио тај Бадњи дан. Тај бијели дан који би окупан црвеном крвцом његове мајке, његовог оца, његове жене, божијег јагњета... „Господе“, молио је у себи, „Господе, опрости ми...“ Прибравши се мало, изустити:

„Свекрва ти лежи поломљеног кука на другом спрату ове болнице. Стари је укочен, Бог зна хоће ли се више икада дићи, а ти ме питаш јесам ли љут јер си родила женско?“

„Стојановићи, како ће вам се звати ћерка?“

Као у даљини, зачуо се глас сестре на који нико од њих није обраћао пажњу.

И онда му је напокон синило: „Небија је била у праву. Двије несреће и једна срећа на свети дан... Небија је била у праву! Чујеш ли?“ – глас му је сваким новим тоном за октаву постајао виши.

Још увијек измучена од порођаја, жена га је посматрала, бојећи се да је сишао са ума. Одједном јој се указао његов блијед, мртвачки лик, крвава кољена... Уплашено га је упитала:

„Каква Небија? Шта булазниш? Ко је Небија?“

„Небија. Како се не сјећаш? Козлук. Куран се сам затворио, а она ми је рекла: 'На један свети дан десиће ти се двије несреће и једна срећа јер си посјекао живо дрво.' Како се не сјећаш тог пророчанства? То пророчанство се обистинило данас. Чујеш ли ме? Небија је била у праву!“

„Како рекосте, Небија?“ — сестра, која је до мало-прије незаинтересована купила чаршафе са других кревета у дну собе, зачуђено их је погледала.

„Ма, каква Небија, бог с тобом! Чуј српском дјетету дати муслиманско име.“ — викну мајка дјетета и тиме прену и свог мужа из бунила.

Наста тајац. Тишина као прозачна бијела плахта прекрила је цијелу собу, бацајући све присутне у дубоки зденац неизреченог те се чинило да се сама вјечност уселила у тај трен који би отргнут и замрзнут од овоземаљског призора. Напољу, као у бајци, крупни, бијели снијег нијемо је падао на залеђену улицу и чинило се да се свијет као заустављена вртешка у луна парку заледио у том призору у којем само пахуље плешу неки свој добро уиграни плес. Привремени становници ове собе у фочанској болници, као у Нојевој барци, нијемо су посматрали тај чудесни призор који је могао бити и ново стварање свијета. Дан је поново био бијел. Свечано бијел.

Тишину пресејече лепет крила неке вјетропирне птице која прхну поред одшкринутог прозора поздрављајући својим пјевом нови дан и рождество Христово!

„Зваће се Александра“ – зачу се тихи глас оца дјетета. „По краљу Александру Ујединитељу.“

„Али сутра је Божић. Зашто јој не дате име Божица, Божана или Божидарка?“ – тихо, да је нико од другова не чује, изустила је сестра у бијелом.

„Зато што је то жеља Старог.“ – изусту мајка дијетета.

„Тита? Ви познајете Тита? То нема никаквог смисла. Таман би Стари дао име неком дјетету по краљу Александру.“

Отац и мајка се благо насмијешеше на овај неспоразум.

„Не, не разумијете. Стари је мој отац, Арсеније Стојановић, и његова је жеља да ово дијете носи име краља Александра.“

„Добро онда. Александра, унука Арсенија Стојановића“ – рече сестра у бијелом, још увијек са осмијехом на уснама, и хитро изађе на врата, носећи у рукама прегршт бијелих плахти.